

Kadernota Economie - Gemeente Emmen

1.	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doel	1
1.2	Opzet en leeswijzer	1
2.	De economie van Emmen anno 2005	1
2.1	Ontwikkeling economische structuur	1
2.2	Arbeidsmarkt	2
2.3	Vestigingsklimaat	3
3.	Ontwikkelingsperspectief	4
4.	Visie en strategie	5
4.1	Visie	5
4.2	Strategie	6
5.	Beleidsprogramma	7
5.1	Het ondernemingsklimaat	7
5.2	Gemeentelijke dienstverlening	8
5.3	Promotie en acquisitie	9
5.4	Structuurversterking	9
6	Actieprogramma	14
 Bijlagen		
1:	Werkgelegenheidsontwikkeling 2003-2020	16
2:	Sociaal economische ontwikkeling 1997-2004	17
3:	Overzicht werklocaties	18

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

In 2001 heeft de gemeente Emmen de Strategienota 2020 vastgesteld, als resultaat van een bezinning op de toekomstige ruimtelijke en economische ontwikkeling en de daarbij gepaard gaande opgave. Met deze toekomstvisie heeft Emmen een heldere en vernieuwde koers uitgezet voor de komende jaren. Emmen kiest daarbij voor modernisering als industriestad, voor diversificatie van de economie, voor modernisering van de woningvoorraad en het aantrekkelijker maken van de woon- en leefomgeving. De ambitie die daarbij is uitgesproken is het creëren van extra werkgelegenheid (7.500 arbeidsplaatsen boven de autonome groei van 11.000).

De gemeente Emmen kent geen recent beleidskader voor het economische werkveld. Wel is met de Strategienota een duidelijke richting bepaald ook in economisch opzicht. Deze richting is verder uitgewerkt in het Meerjaren Ontwikkelings Plan, wat de basis vormt voor de programmalijnen in het Grotestedenbeleid, waar Emmen deel van uit maakt. Met deze Kadernota Economie wil de gemeente Emmen invulling geven aan het economische beleid en de belangrijkste hoofdlijnen voor de komende 10-15 jaar neerzetten. Uitgangspunt vormen de opgaven zoals verwoord in de Strategienota, kadernota GSB en het Meerjaren Ontwikkelings Programma. De speerpunten uit de Strategienota worden vertaald in beleidsprogramma's en concrete acties. De kadernota bevat op basis van de huidige situatie in Emmen en inspeland op de trends en ontwikkelingen een visie over de economische koers tot 2020.

1.2 Opzet en leeswijzer

Deze kadernota vormt een overkoepelende en geïntegreerde visie en uitwerking van de onderliggende bouwstenen, ofwel de kansrijke sectoren. Daarbij gaat het onder meer om het gemeentelijke beleid ten aanzien van de industrie, zakelijke dienstverlening, transport en logistiek, leisure, land- en (glas)tuinbouw. Een aantal hiervan zijn reeds door College en/of raad vastgesteld, bijvoorbeeld het beleid t.a.v. de grondgebonden landbouw en de glastuinbouw. Daarnaast worden uiteraard ook onderwerpen en thema's aangeroerd die nog niet uitgewerkt zijn en die de komende jaren nog aandacht krijgen.

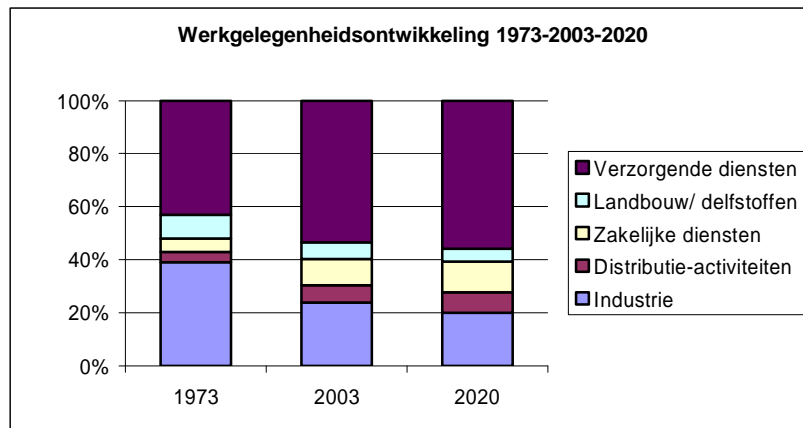
In deze nota wordt in hoofdstuk twee allereerst de huidige economische situatie beschreven en geanalyseerd. Vervolgens worden in hoofdstuk 3 relevante trends, ontwikkelingen, kansen en mogelijkheden weergegeven. In hoofdstuk 4 wordt de visie en ambitie weergegeven. In hoofdstuk 5 worden visie en ambities vertaald in concrete beleidsprogramma's. Tot slot wordt het actieprogramma voor de komende jaren weergegeven in hoofdstuk 6.

2. De economie van Emmen anno 2005

2.1 Ontwikkeling economische structuur

Anno 2005 vormt Emmen één van de economische kernzones van Noord-Nederland met ruim 47.500 arbeidsplaatsen en c.a. 5.600 bedrijven. Emmen is de afgelopen jaren gestaag gegroeid naar een stad met ruim 108.000 inwoners en is daarmee de grootste Drentse gemeente en de tweede stad van Noord-Nederland. Emmen huisvest de omvangrijkste industrieconcentratie en het grootste areaal glastuinbouw van het Noorden. Met al haar voorzieningen is Emmen de spil van de regio Zuidoost Drenthe en heeft een verzorgende functie voor een deel van Groningen en het Duitse grensgebied.

Emmen is echte industriestad, al is dit beeld aan verandering onderhevig. De industrie neemt bijna een kwart van de werkgelegenheid voor haar rekening en vormt daarmee de spil van de lokale economie. De economische structuur in Emmen is daarmee als eenzijdig te typeren, wel is de relatieve omvang van de industriector de afgelopen jaren gedaald van bijna 40% van de werkgelegenheid in de jaren '70 naar circa 24% nu. Figuur 1 schetst deze ontwikkeling waarbij het aandeel van de industrie in de totale werkgelegenheid (samen met de landbouw) afneemt ten gunste van de zakelijke diensten, distributie-activiteiten en vooral de verzorgende diensten.

Figuur 1: Werkgelegenheidsontwikkeling

De verwachting is dat de rol van met name de dienstensector de komende jaren verder zal groeien. Daarnaast wordt sterke groei verwacht in de sectoren groothandel, transport, zorgsector en vrijetijdsactiviteiten. Sectoren die in Emmen sterker groeien dan landelijk zijn chemie en staal, groothandel, transport, consumentendiensten en vrijetijdsactiviteiten (zie bijlage 1). De relatieve omvang van de industriesector zal de komende jaren afnemen naar circa 20% in 2020. Daarmee blijft deze sector een belangrijke factor in de lokale economie, zeker in verhouding tot de rol die de industrie in nationaal opzicht speelt, nauwelijks nog 15% van de werkgelegenheid. De zakelijke dienstverlening (kennisintensieve diensten) is in Emmen nog altijd onder vertegenwoordigd ten opzichte van de rest van Nederland. Ook de kansrijke sectoren groothandel, vervoer en vrije tijdsactiviteiten (leisure) zijn nog niet sterk vertegenwoordigd. Dit ondersteunt het beeld dat Emmen nog altijd een vrij smalle economische structuur kent.

2.2 Arbeidsmarkt

De werkgelegenheid in Emmen is na een aantal jaren van aanzienlijke groei vanaf 2001 gestagneerd en zelfs ligt gedaald naar 47.500 arbeidsplaatsen. In de periode 1997-2004 is de werkgelegenheid gegroeid met 14,1 procent. De laatste jaren (2001-2004) is deze echter met 0,8 procent gedaald. Opvallend daarbij is sterke groei van mensen die minder dan 12 uur werken en het aantal vrouwen dat werkzaam is. Emmen kent echter nog altijd een vrij zwakke sociaal-economische positie wat, naast een nog relatief hoge werkloosheid, ook blijkt uit een relatief lage arbeidsparticipatie en een hoog percentage uitkeringsgerechtigden.

Emmen beschikt over een potentiële beroepsbevolking van 71.946 en geconcludeerd kan worden dat er een aanzienlijke, deels onzichtbare, arbeidsreserve is. Naast de gestegen werkloosheid en het hoge percentage uitkeringsgerechtigden ligt de oorzaak hiervan ook in de lage participatiegraad. De arbeidsparticipatie ligt in Emmen globaal 4% beneden het landelijke niveau. De werkloze beroepsbevolking is gemiddeld genomen laag opgeleid (drie van de vier niet-werkenden werkzoekenden heeft een LBO-opleiding of lager), terwijl er juist een toenemende vraag is naar hoog opgeleid personeel. Dit duidt op een mismatch op de arbeidsmarkt. De relatief lage scholingsgraad en het aanzienlijke aanbod van laag opgeleiden biedt enerzijds kansen voor bedrijven die zoeken naar arbeidsreserves. Anderzijds vormt dit een stijgend probleem in het licht van de ontwikkeling naar meer hoogwaardig werk en de vraag daarnaar.

De verwachting is dat de groei van de bevolking door zal zetten. Een ontwikkeling die in heel Nederland merkbaar is, is de toenemende vergrijzing en ontgroening. Emmen heeft hier in versterkte mate mee te maken. Momenteel is 29% van de bevolking 55 jaar of ouder en 16% is 65+. De verwachting is dat deze percentages in 2020 gestegen zijn naar 36 respectievelijk 22%. Dit heeft gevolgen voor toekomstige voorzieningenniveaus en andere zaken op het gebied van de vraag naar zorg en diensten. Een overzicht van de sociaal-economische ontwikkelingen in de afgelopen jaren wordt weergegeven in bijlage 2.

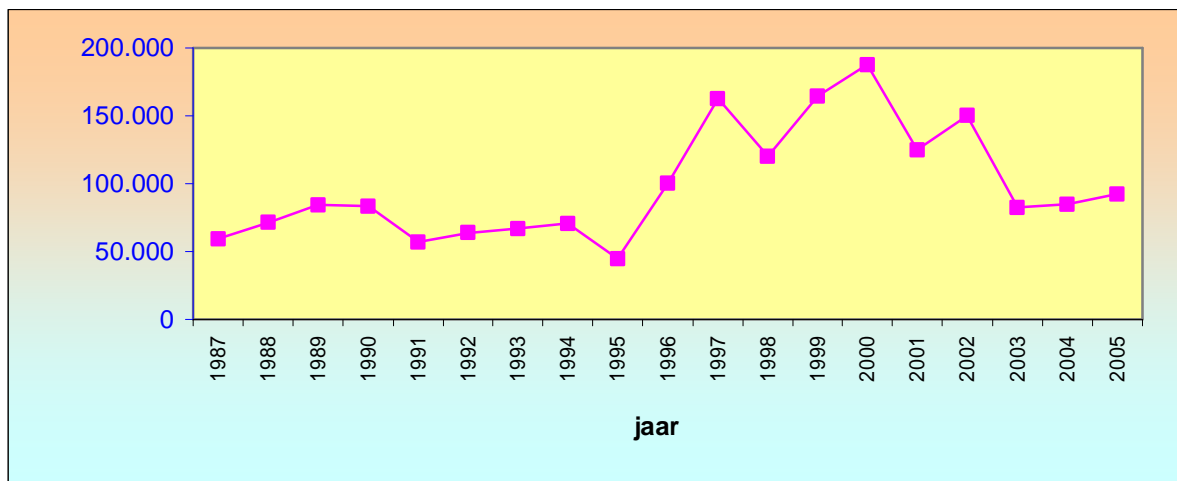
2.3 Vestigingsklimaat

Kenmerkend voor Emmen is de ruimte en rust en de vele dorpen die de stadskern omzoomen. Deze mix van stedelijke dynamiek en landelijke rust en ruimte vormt een aantrekkelijk woon- en werkmilieu. Ruimte en bereikbaarheid gekoppeld aan een goede ligging ten opzichte van Noord-Duitsland en Noordoost Europa maken Emmen tot een geschikte vestigingslocatie voor tal van bedrijven. De realisatie van de A37 en de koppeling met de A31 versterken dit klimaat. Emmen krijgt hierdoor een directe aansluiting op het hoofdwegennet.

Ruimte voor bedrijvigheid

Met ruim 1.100 hectare bedrijventerrein en 280 hectare netto glas heeft Emmen een enorm groot areaal aan ruimte voor huidige en nieuwe bedrijvigheid. De gemeente beschikt over een breed scala aan bedrijventerreinen voor zeer uiteenlopende vormen van bedrijvigheid. Het hart van de bedrijvigheid in Emmen is gevestigd op het bedrijventerrein Bargemeer. Dit terrein is vanaf de jaren '50 ontwikkeld en omvat momenteel circa 650 hectare waar 12.000 mensen werk vinden. Onderdeel van Bargemeer vormt het Emmtec Industry & Businesspark, een gebied dat specifiek is ingericht voor proces- en procesgelieerde bedrijven (t/m milieucategorie 6).

Figuur 2 geeft een overzicht van de uitgifte van bedrijventerreinen in de afgelopen jaren. De huidige voorraad (circa 130 hectare) en de plannen (ruimte 50 hectare) bieden voldoende ruimte tot 2020, afgezet tegen de gemiddelde uitgifte van de afgelopen jaren. Uit figuur 2 blijkt ook dat de grondverkoop weer een stijgende lijn vertonen.

Figuur 2: uitgiftepatroon bedrijventerreinen, in oppervlakte en omzet van 1987 t/m 2004.

Glastuinbouw

Emmen heeft het grootste tuinbouwareaal van Noord-Nederland met circa 280 hectare onder glas. Er is nog volop ruimte voor nieuwe vestigingen en met de plannen voor het Rundedal verwacht Emmen binnen enkele jaren 500 hectare glas gerealiseerd te hebben. Momenteel telt Emmen ongeveer 140 glastuinbouwbedrijven en biedt de sector werk aan 1.500 mensen. De aard van de bedrijven is heel divers, van komkommers en paprika's tot sierteelt en potplanten. De prijs van de tuinbouwkavels is in Emmen aanzienlijk gunstiger dan in het Westland. De tuinders beschikken verder over schoon en goedkoop gietwater en tal van scholingsmogelijkheden. Daarnaast kan de gemeente een aantal financiële faciliteiten bieden. Er kan onder voorwaarden een gemeentelijke borgstelling worden verleend en er bestaat een mogelijkheid de gronden in erfpacht te verkrijgen. Bij het personeelsvraagstuk kan het Groen Service Punt uitkomst bieden. Ook zijn diverse dienstverlenende bedrijven gevestigd in of nabij de tuinbouwgebieden.

Herstructurering en parkmanagement

Naast uitgifte is ook kwaliteitsverbetering op bestaande bedrijventerreinen van groot belang. De herstructurering van Bargermeer (Bahco) heeft hoge prioriteit binnen de gemeente en is inmiddels voortvarend gestart. Momenteel wordt de tweede fase voorbereid. Hoewel minder prioriteit zal ook de herstructurering van het bedrijventerrein de Tweeling binnen enkele jaren opgepakt worden.

Leisure

Dat Emmen een goede basis heeft voor het verder versterken van de kansrijke leisure-sector blijkt wel uit het feit dat ANWB-onderzoek Emmen heeft aangewezen als beste vrijetijdsgemeente. Daarnaast weten jaarlijks ruim 1,5 miljoen bezoekers het Dierenpark Emmen te vinden, hetgeen een sterke basis is voor de verdere uitbouw van de sector. De rust en ruimte die Emmen te bieden heeft in combinatie met stedelijke dynamiek vormen de basis, waarbij met name de toeristische uitstraling van het stedelijk gebied versterkt dient te worden.

Infrastructuur/ bereikbaarheid

De belangrijkste ontwikkeling voor Emmen is de realisatie van de A37 en de koppeling met de A31. Emmen krijgt hierdoor een directe aansluiting op het hoofdwegennet wat fysiek en mentaal een grote stap betekent. De bereikbaarheid van de regio krijgt hiermee een enorme impuls. Ook voor het vestigingsklimaat betekent dit een grote verbetering. Bereikbaarheid is voor veel bedrijven een belangrijke voorwaarde. De A37/ E233 heeft de potentie om hoofdtransportroute te worden. Daarnaast worden nieuwe consumentenmarkten aangeboord, hetgeen kansen biedt voor bijvoorbeeld de leisuresector. Op regionaal en lokaal niveau kent Emmen een goed functionerende weginfrastructuur met weinig knelpunten.

3. Ontwikkelingsperspectief

De lokale economie wordt in toenemende mate bepaald door ontwikkelingen op Europees en mondiaal niveau. Globalisering, verschuiving van productieprocessen naar andere landen en bijvoorbeeld veranderingen in de economische structuur leiden tot een ander economisch speelveld. Verschuiving van de productie naar andere delen van de wereld, met name Zuidoost Azië, heeft tot gevolg dat de factor transport verder zal stijgen. Daarnaast zal het belang van value added logistics toenemen doordat een aantal activiteiten wel dichtbij afzetmarkten plaats zullen vinden.

Verhoging van productiviteit en innovatievermogen staan de komende jaren centraal. De EU heeft in de Lissabon-agenda innovatie tot speerpunt gemaakt. Die agenda stelt zich tot doel om Europa tot de meest concurrerende en innovatieve kenniseconomie in de wereld te maken, zonder daarbij sociale cohesie in te leveren. Ook in Nederland is de aandacht voor kennis en innovatie de laatste paar jaar een enorme vlucht gemaakt. Het innovatieplatform en alle acties die hieruit naar voren komen, maar ook op regionaal niveau wordt het belang onderkend.

Het rijksbeleid is aan verandering onderhevig. De steun die het Noorden de afgelopen decennia heeft ontvangen, de laatste jaren in de vorm van het Kompas voor het Noorden, staat onder druk. De nota Ruimte en de nota Pieken in de Delta (Ministerie van Economische Zaken, 2004) richt de aandacht op het versterken van de sterke punten van Nederland. Dit heeft mogelijk consequenties voor de financiële steun na 2006. Ook de zogeheten steunmaatregelen als de IPR-regeling zal mogelijk komen te vervallen. Dit heeft voor een deel ook te maken met ontwikkelingen op Europees niveau, waar door de uitbreiding van de EU, de aandacht verschuift naar achterstandsregio's in oost en zuid Europa. De uitbreiding van de EU biedt echter ook kansen voor Emmen, met name richting Polen en de Baltische staten. Met de A37 heeft Emmen een goede verbinding richting Noord-oost Europa. In de Nota Ruimte wordt Noord-Nederland gepositioneerd als de toegang tot nieuwe economische centra in Europa, zoals Noord-Duitsland, Scandinavië, Polen en de Baltische staten. Tegen die achtergrond wordt ook het belang van (grensoverschrijdende) regionale samenwerking onderstreept. Belangrijk daarbij is wel dat de A37 als belangrijke transportroute wordt onderkend. Op basis van de huidige economische

situatie en het vestigingsklimaat in Emmen en de geplande en verwachte ontwikkelingen kan een analyse gemaakt worden van het ontwikkelingsperspectief voor de economie in Emmen. In onderstaande tabel worden de sterke en zwakke punten, de kansen en bedreigen weergegeven. Met name de A37 biedt grote kansen als het gaat om de verdere economische ontwikkeling van Emmen. Verder scoort Emmen goed met de vestigingsfactor grond, het aanbod en de prijs daarvan. Andere sterke punten van Emmen zijn de ligging t.o.v. Oost-Europa en het aanbod van arbeidskrachten. Problemen waar Emmen mee te kampen heeft liggen voornamelijk in de eenzijdige economie, een gemiddeld zwakke inkomenspositie, lage arbeidsparticipatie en veel lager opgeleiden. De sociale en fysieke problemen waar Emmen mee te maken heeft hangen nauw samen met de economische kwetsbaarheid en eenzijdigheid.

Sterk	Zwak
<ul style="list-style-type: none"> o Rust en ruimte o Aanbod bedrijventerreinen o Concurrerende grondprijzen o Goede bereikbaarheid over de weg o Ligging t.o.v. Duitsland/Noordoost Europa o Grootste industriekern van Noord-Nederland o Aanwezigheid Hogeschool Drenthe o Beschikbaarheid personeel 	<ul style="list-style-type: none"> o Perifere ligging in nationaal opzicht o Relatief grote afstand tot randstad o Ligging t.o.v. grote afzetmarkten o Relatief kleine logistieke sector/ weinig logistieke dienstverleners o Eenzijdige economische structuur o Lag arbeidsparticipatie en scholingsgraad o Gemis stedelijke allure/ culturele klimaat
KANSEN	BEDREIGINGEN
<ul style="list-style-type: none"> o Verbetering bereikbaarheid (A37/A31/E233) o Ontwikkeling A37 als hoofdtransportas o Uitbreiding Europese Unie met o.a. Polen en Baltische Staten o Congestie en ruimtegebrek elders (m.n. westen) o Ontwikkeling van tuinbouwsector (agrologistiek) o Verbetering ICT-infrastructuur o Samenwerking met onderwijsinstellingen o Opzetten van Kenniscampus en de mogelijkheden hiervan o Profileren en promotie van Emmen 	<ul style="list-style-type: none"> o Teruglopen subsidies/ voortzetting structuurfondsen/ IPR o Pieken in de Delta (geen rijksaandacht voor Noorden) o Wegtrekken productiebedrijven o Wegtrekken hoogopgeleiden o Eenzijdige modaliteit o A37 alleen als doorvoerroute (transitoverkeer)

Tabel 1: SWOT analyse Emmen

4. Visie en strategie

4.1 Visie

Het economische beleid van de gemeente Emmen vindt haar basis in de Strategienota Emmen 2020. In het te voeren economische beleid wordt aangesloten op de daarin geformuleerde uitgangspunten en doelen. In economisch opzicht vallen daarbij twee speerpunten te onderscheiden die de hoofdlijnen vormen voor de verdere uitwerking in deze kademota. De hoofddoelstelling van het gemeentelijke beleid is het versterken van de economische structuur via de speerpunten “naar een moderne industriestad” en het “werken aan een veelzijdige productiestructuur”. Hierbij wordt duidelijk gekozen voor een invulling waarbij de lokale overheid een regisserende, een dienstverlenende en een interactieve rol speelt. Daarnaast richt de gemeente Emmen zich op de modernisering van de woningvoorraad en het verbeteren van het

woon- en leefklimaat. Deze speerpunten worden in deze kadernota verder niet uitgewerkt. Wel vormen ze belangrijke randvoorwaarden voor een goed ondernemingsklimaat in Emmen en voor de verdere economische ontwikkeling.

Doelstelling van het economische beleid is dus versterking van de economische structuur. Met een versterking van deze structuur wil de gemeente een duurzame economische groei bevorderen. Door in te zetten op de sterke punten wil de gemeente Emmen tot 2020 een forse groei van de werkgelegenheid bereiken. De ambitie is de werkgelegenheidsgraad op het landelijke gemiddelde brengen en om dit te realiseren wordt gestreefd naar de realisatie van 7.500 arbeidsplaatsen bovenop de autonome, te verwachten groei, van ruim 11.000 tot 2020.

In de visie van de gemeente Emmen is modernisering van de industrie een belangrijke stap richting een gezonde economie en een duurzame groei. Deze modernisering is voor een groot deel een autonome ontwikkeling die ingegeven wordt door ontwikkelingen binnen de industriesector en op landelijk en mondiaal niveau. Daarnaast is het echter zaak om op lokaal niveau een gezond klimaat te creëren waarbinnen ondernemers kunnen ondernemen en kunnen moderniseren. Kennis en innovatie zijn daarin belangrijke sleutelwoorden en een goede samenwerking tussen het bedrijfsleven en de onderwijsinstellingen is cruciaal. De gemeente Emmen wil deze samenwerking stimuleren en faciliteren. Via modernisering verwacht Emmen dat ook in de toekomst een belangrijke rol is weggelegd voor deze sector in de lokale economie. Daarnaast wil Emmen via deze weg inzetten op het aantrekken van nieuwe industrie en het verankeren van bestaande bedrijvigheid.

Naast modernisering van de industrie verwacht Emmen ook van een aantal sectoren een sterke economische ontwikkeling en groei van de werkgelegenheid. Daarbij gaat het om de dienstensector, de glastuinbouw, transport en logistiek en leisure. Voor deze sectoren heeft Emmen goede papieren en de ambitie is om de bedrijvigheid in deze sectoren te stimuleren in hun ontwikkeling en forse groei van de werkgelegenheid te realiseren.

4.2 Strategie

De strategie behorend bij de ambitie richt zich daarbij op:

- **Het ondernemingsklimaat**
Door het scheppen van de juiste randvoorwaarden wil de gemeente Emmen het lokale bedrijfsleven versterken en nieuwe bedrijvigheid aantrekken. Een goed vestigingsklimaat vormt de basis van verdere economische ontwikkeling.
- **De gemeentelijke dienstverlening**
De gemeente zet in op een verbetering van de dienstverlening. Daarbij zijn samenwerking, communicatie, accountmanagement, een dienstverlenende houding en aandacht voor gemeentelijke procedures belangrijke aspecten.
- **Promotie en acquisitie**
Via promotie en acquisitie wil Emmen de sterke punten voor het voetlicht brengen en nieuwe bedrijvigheid én bezoekers naar Emmen halen.
- **Structuurversterking**
Door in te zetten op modernisering van de industrie en het stimuleren van bedrijvigheid in kansrijke sectoren wil Emmen de economische structuur versterken in de moderne industrie, glastuinbouw, distributie-plus (VAL), dienstensector (m.n. zorgdiensten en kennisintensieve diensten), toerisme en recreatie

Samenwerking

Bij het realiseren van de ambities neemt samenwerking een belangrijke plaats in. De gemeente is zich bewust van het feit dat economische groei niet iets is wat de overheid kan bewerkstelligen. De rol van de overheid is er een van faciliteren en stimuleren. Groei wordt met name bereikt door inzet en inspanningen van het bedrijfsleven. Samenwerking tussen de verschillende partijen is daarbij van cruciaal belang. Voor de gemeente Emmen uit deze samenwerking zich op verschillende vlakken en niveau's. Ook in regionaal opzicht is samenwerking van groot belang. Met name ook in het licht van ontwikkelingen in het rijksbeleid en op Europees niveau. Met het

ingezette beleid ten aanzien van Pieken in de Delta zet het rijk in op de sterke punten en is de kans groot dat de aandacht voor het Noorden afneemt. Emmen heeft de regio dan ook nodig om zich op de kaart te krijgen. Emmen neemt deel aan de Stedenkring, de Regiovisie Zuid-Drenthe/Noord-Overijssel, het Stedelijk Netwerk Zuid-Drenthe en is lid van de EDR. Vanuit deze verbanden wordt gewerkt aan een aantal (grensoverschrijdende) projecten en/of Interreg projecten (o.a. de promotiecampagne A37/A31). Ook in Noord-Nederlands verband met het SNN (Kompas) en met de vier grote steden is samenwerking nodig om een lobby in Den Haag en in Brussel op te zetten.

Rol gemeente

De rol van de gemeente Emmen is zichtbaar in de vier sporen die hier voor zijn uitgezet. In elk van deze sporen heeft de gemeente echter een andere rol van faciliterend en dienstverlenend tot stimulerend en initiërend. In het kader van de gemeentelijke organisatieverandering is het verbeteren van de dienstverlening een belangrijk onderdeel. Anders en met Anderen heeft afgelopen zomer geleid tot een fysieke herindeling waarbij publiekstaken bij elkaar zijn ondergebracht. Vervolgstap is om ook in de werkhouding en mentaliteit een dienstverlenende overheid te zijn en/of te worden. Binnen de gemeente Emmen liggen de taken is met name de afdeling Sociaal Economische Ontwikkeling (SEO) verantwoordelijk voor de uitvoering van het economische beleid. Daarnaast kent de gemeente in samenwerking met de Kamer van Koophandel een Bedrijvenloket, als frontoffice voor ondernemers, welke is ondergebracht in de dienst Publiek.

5. Beleidsprogramma

5.1 *Het ondernemingsklimaat*

Emmen kent een aantrekkelijk vestigingsklimaat met bereikbaarheid en grond als sterkste punten. Op een aantal punten is verbetering uiteraard mogelijk en ook nodig. De beleidsinzet voor de komende jaren ten aanzien van de versterking van het vestigingsklimaat wordt hieronder toegelicht

Ruimte voor bedrijvigheid: herstructurering als grootste opgave

Emmen heeft ruimte voor alle soorten en vormen van bedrijvigheid en tot 2020 voldoende voorraad om aan de vraag te voldoen. De huidige voorraad (circa 130 hectare) en de plannen die nog in ontwikkeling zijn (ruimte 50 hectare) bieden voldoende ruimte bij de verwachte vraag van circa 15 hectare per jaar. Daarnaast is het gebied tussen het bestaande terrein Bargemeer en het Bedrijvenpark A37 als zoeklocatie van ca. 30 ha aangewezen en zal de herstructurering van de verouderde bedrijventerreinen de aankomende jaren een ruimtewinst opleveren. Waar in kwantitatief opzicht geen of nauwelijks beleidsinzet nodig is¹ geldt dit juist wel voor de kwaliteit van de bedrijventerreinen. De herstructurering van Bargemeer heeft hoge prioriteit en met het project BAHCO fase II willen we de kwaliteit van het bedrijventerrein verder verbeteren. Naast fysieke ingrepen en een duurzame verbetering van het gebied gaat het daarbij ook om het opzetten van parkmanagement en alle zaken die daarmee samenhangen.

Ten aanzien van kantoorruimte geldt eveneens dat, met de huidige voorraad en met de ruimte die mogelijk is in de plannen van Emmen centrum, voldoende ruimte aanwezig is. In het in december 2003 vastgestelde Visiedocument voor Emmen centrum is ervoor gekozen de kantoorfunctie op drie locaties te versterken: langs de Hondsrugweg en Weedingerstraat, de directe omgeving van het station en in het zuidelijk deel van het centrum langs de invalroute Emmen – Klazienaveen.

Voor de glastuinbouw is met de komst van het Rundedal een forse uitbreiding van het aantal hectares mogelijk. Met het doel van een doorgroei naar 1.000 ha zal een verdere uitbreiding op de lange termijn echter nodig zijn. In dat geval zal dit tot stand moet komen aansluitend aan de

¹ Beleidsinzet wordt nog wel verwacht t.b.v. uitwerking wonen en werken, een ontwikkeling dat volop in de belangstelling staat

bestaande clusters in Klazienaveen en/of Erica met een goede aansluiting op de A37. In het structuurplan is deze zoekruimte hiermee ook afgeperkt.

Infrastructuur en bereikbaarheid

De bereikbaarheid van Emmen wordt met de verdubbeling van de A37 enorm vergroot. Samen met de koppeling van de A31 kan dit een belangrijke impuls geven aan de economische ontwikkeling van de regio. Belangrijke projecten voor verdere verbetering zijn de verdubbeling van het resterende traject E233 (tussen Meppen en Cloppenburg), waarvoor Emmen samen met de regio een actieve lobby heeft opgezet. Daarnaast is aandacht voor verdere verbetering van de bovenregionale infrastructuur van belang. Verder zet de gemeente Emmen in op de plannen voor verplaatsing van het station Emmen-zuid en op de langere termijn een verdubbeling van het spoor naar Zwolle. Vanuit economisch perspectief kunnen deze ontwikkelingen een lichte impuls met zich meebrengen. Ook de N34 blijft onder de aandacht. In het projectplan Bahco fase II worden een groot aantal lokale vraagstukken aangepakt.

Belangrijke opgave voor de komende jaren is de realisatie van de digitale infrastructuur. Glasvezel vormt een steeds belangrijkere factor voor bedrijven en Emmen wil dan ook zorgen voor de realisering hiervan door de aanleg van mantelbuizen. Dit zal in regioverband verder worden uitgewerkt.

Arbeidsmarkt en onderwijs: aantrekken en behoud hoger opgeleiden

Het aanbod van personeel vormt één van de sterke punten van Emmen. De samenstelling van dit aanbod is echter zo dat deze vooral bestaat uit lager opgeleiden. Uitdaging is om ook de hoger opgeleiden in Emmen vast te houden. Aan de ene kant is daarvoor werk nodig, waarvoor de gemeente Emmen niet direct zelf voor kan zorgen. Daarnaast moeten mensen ook in Emmen (of omgeving) willen wonen en leven. Door in te zetten op een verbetering van het woon- en leefklimaat willen we dit bereiken. Daarbij is het nodig om o.a. de culturele en vrije tijdsvoorzieningen op een hoger peil te brengen.

5.2 Gemeentelijke dienstverlening

Naast het versterken van het ondernemersklimaat door fysieke en niet-fysieke maatregelen is de lokale economie ook gediend bij een goede gemeentelijke informatievoorziening en dienstverlening. Het gaat dan om een overheid die bereikbaar en betrouwbaar is, waar een duidelijke informatievoorziening van uit gaat en waar de dienstverlening ook echt dienstverlenend is. Een goede gemeentelijke dienstverlening draagt bij aan het imago van een gemeente en kan versterkend werken als het gaat om de economie.

De ingezette organisatieverandering 'Anders en met Anderen' heeft onder andere tot doel het verbeteren van de gemeentelijke dienstverlening richting burgers en ondernemers. Naast een fysieke herindeling is daarbij ook aandacht voor cultuur en mentaliteitsverandering (meer klantgericht, aandacht voor bereikbaarheid en duidelijke communicatie). Een goede samenwerking tussen de frontoffices en de backoffices (o.a. bouwen/milieu) is daarbij van groot belang. Ook een project 'aankpak strijdige regelgeving' past in het streven naar verbetering van de dienstverlening. Een ander vlak van dienstverlening is een goede communicatie en informatievoorziening richting burgers en ondernemers. Informatie op het gebied van beleidsontwikkeling, procedures en afspraken. Goede communicatie is vooral ook belangrijk voor het creëren van draagvlak. Dit ook in het besef dat alleen door samenwerking doelen bereikt kunnen worden.

Tot slot wil de gemeente Emmen het relatiebeheer richting ondernemers in het kader van economische ontwikkeling verder versterken. Daarbij gaat in eerste instantie de aandacht uit naar het bestaande bedrijfsleven. Met een goede invulling van het accountmanagement wil de gemeente het lokale bedrijfsleven daar waar mogelijk faciliteren, ondersteunen en stimuleren. Binnen de gemeente Emmen dient het bedrijvenloket en de afdeling SEO als centraal aanspreekpunt voor ondernemers. De komende jaren wil de gemeente de accountmanagementfunctie verder invullen onder andere door het versterken van de functie van

het Bedrijvenloket (opzetten van een CRM-systeem, digitalisering diensten). De samenwerking met de Kamer van Koophandel binnen het Bedrijvenloket is daarbij een belangrijke factor en de plannen voor het BedrijfsVerzamelGebouw (BVG) moeten de dienstverlening richting ondernemers verder verbeteren. Aandacht daarbij is een goede afstemming tussen de dienstverlening op het gebied van arbeid en op het gebied van economie.

Ook het actief opzoeken van ondernemers en een goede overlegstructuur met het bedrijfsleven passen daarin. Er wordt in dit kader dan ook een grote waarde gehecht aan het organiserend vermogen van het bedrijfsleven. Dergelijke netwerken zijn voor de economische stimulering essentieel. Ook dient geïnvesteerd te worden in relaties met overheden (lokaal, regionaal en nationaal).

5.3 Promotie en acquisitie

De sterke punten van Emmen en de toekomstige ontwikkelingen bieden kansen om promotie van Emmen en de acquisitie van nieuwe bedrijven versterkt in te zetten. Belangrijke aanknopingspunten zijn de realisatie van de A37 en de ruimte die Emmen te bieden heeft. De realisatie van de A37 maakt anderzijds een sterke profilering van Emmen ook noodzakelijk; nieuwe afzet- en consumentenmarkten komen weliswaar dichterbij 'Emmens bereik', maar dit is geen eenzijdige werking.

De gemeente wil de komende tijd dan ook sterk inzetten op het voor het voetlicht brengen van de kwaliteiten van Emmen als vestigingslocatie en leefomgeving. Waar andere gemeenten in toenemende mate een selectief acquisitiebeleid hanteren (t.a.v. bijvoorbeeld ruimtegebruik of de mate van milieubelasting) is de noodzaak hiervoor in Emmen niet of nauwelijks aanwezig. Emmen wil specifieke aandacht richten op bedrijven/ sectoren die bijdragen aan een versterking van de economische structuur en dus met name op bedrijvigheid uit de genoemde kansrijke sectoren en de sterke clusters. Middels een actieve promotie kan bijgedragen worden aan de profilering van Emmen als logistieke regio en het ontwikkelen en aantrekken van (nieuwe) bedrijvigheid en bezoekers. In de bouwstenen VAL, industriebeleid, leisure en zakelijke dienstverlening wordt in de actiepunten ook ingegaan op promotie en acquisitie.

Op het gebied van (glas)tuinbouw is het de Stichting Tuinbouw Emmen die promotie- en acquisitie-activiteiten uitvoert. Daarnaast is Emmen ook lid van de SAGNN (Stichting Acquisitie Glas- en Tuinbouw Noord Nederland).

Promotie en acquisitie zijn onderwerpen die bij uitstek geschikt zijn om in regionaal verband op te pakken. Samenwerking met andere gemeenten en ook met de NOM liggen dan ook voor de hand. Ook de samenwerking met Duitse buurgemeenten kan in dit kader genoemd worden, met bijvoorbeeld in de promotiecampagne A37/A31. Daarnaast wordt het aanwezige bedrijfsleven als belangrijke factor ingezet voor de promotie van Emmen. In maart 2005 is de stuurgroep Promotie Emmen, onder voorzitterschap van de burgemeester van Emmen, van start gegaan. Het verbindende element en gezamenlijke doel van zowel de partners uit het bedrijfsleven als van de gemeente is het profileren van de gemeente Emmen als een groene, economisch aantrekkelijke, recreatieve, schone gemeente waar het goed wonen, werken en studeren is. Dit draagt bij aan het economisch perspectief van alle partijen.

5.4 Structuurversterking

Versterking van de economische structuur is hoofddoel van het gemeentelijke beleid. Aan de ene kant wordt ingezet op verankering van gevestigde bedrijvigheid in Emmen en het stimuleren van deze bedrijven in hun ontwikkeling en groei. Modernisering van de industrie is daarbij een belangrijk speerpunt. Inzet op de industriële sector alleen zal onvoldoende zijn om de gestelde doelen, groei van de bevolking en werkgelegenheid, te bereiken. Daarom zet de gemeente in op een diversificatie van de bedrijvigheid en werkgelegenheid. Een eenzijdige economische structuur is kwetsbaar. Trends en ontwikkelingen laten zien dat de grootste groeikansen zich met name in andere sectoren als de dienstverlening, het transport en de leisuresector zullen voordoen. Het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid die andere markten en producten met zich mee brengen versterkt de economische onafhankelijkheid en bevordert een duurzame

economische groei. Kansrijke sectoren waar Emmen op in wil zetten zijn: glastuinbouw, transport en logistiek (VAL), dienstensector (m.n. zorgdiensten en kennisintensieve diensten), toerisme en recreatie. De beleidsinzet voor deze kansrijke sectoren wordt hieronder uitgewerkt.

1. Modernisering industrie

De industrie neemt bijna een kwart van de werkgelegenheid voor haar rekening en vormt daarmee de spil van de lokale economie. Verwachting is dat de relatieve omvang van de industriële sector de komende jaren zal afnemen naar circa 20% in 2020. Wel heeft de sector in absolute zin nog groeipotentie waarbij met name de kennisintensieve industrie en de chemie en staal kansen worden toegedicht. Nieuwe, moderne industrie blijft ook in de toekomst van groot belang voor de economie en raakt meer en meer verbonden met overige economische sectoren. Helemaal in Emmen waar de industrie de spreekwoordelijke kurk vormt waarop de lokale economie drijft. Niet alleen voor wat betreft de directe werkgelegenheid maar ook door de toenemende verwevenheid met de rest van de lokale economie. De grote omvang van deze sector, met uiteenlopende activiteiten, vormt een kritische massa voor gelieerde zaken (uitbesteding aan MBK-bedrijven of dienstverleners). Ontwikkelingen in de industrie leiden tot kennisintensivering en modernisering. Dit uit zich in innovatie, hogere arbeidsproductiviteit, hoogwaardige(re) productieprocessen en arbeidsplaatsen.

Vasthouden en faciliteren van de industrie door modernisering betekent een toename van de kennisintensiteit. Er zal zich een verschuiving voordoen van laagwaardige naar hoogwaardige arbeidsprocessen om de concurrentie met andere landen aan te kunnen. Om het industriële bedrijfsleven optimaal te faciliteren zet Emmen in op her- en bijscholing, technische opleidingen op middelbaar en hoger niveau, aantrekken van 'kenniswerkers' en het inspelen op ruimtelijke behoeften in de betreffende branches.

Door in te zetten op behoud en verankering van bestaande bedrijvigheid en het aantrekken van nieuwe industrie moet de sector zich verder ontwikkelen richting een moderne, kennisintensieve sector. In dat licht is kennisontwikkeling en innovatie van groot belang.

2. Kansen voor Transport en Logistiek

Transport en logistiek is van groot belang voor de Nederlandse economie en de omvang van logistieke activiteiten zal de komende jaren, onder invloed van ontwikkeling op de markt en in de wereld, sterk toenemen. De omvang van deze sector in Emmen is nog vrij beperkt maar groeit de laatste jaren sterk. Verwachting is dat de werkgelegenheid in deze sector met bijna 45% zal groeien tot 2020. Emmen heeft potentie als logistieke regio en het ontwikkelen en aantrekken van transport en logistiek. Deze potentie wordt met name gevormd door een sterk vestigingsklimaat (ruimte, A37) en de aanwezigheid van industrie en tuinbouw. De gemeentelijke inzet is er op gericht om logistieke bedrijvigheid goed te faciliteren en de ontwikkeling van deze sector actief te stimuleren. Versterking en verbreding van deze sector moet een belangrijke bijdrage leveren aan de doelstelling van economische structuurversterking. Daarbij wordt met name ingezet op de zogeheten 'value added logistics', logistieke activiteiten met een toegevoegde waarde. Het gaat dan om activiteiten die nauw samenhangen met transport en distributie zoals opslag, verpakken, assemblage en bijvoorbeeld reparatie. Value added logistics (VAL) leveren een hogere bijdrage aan de regionale economie en werkgelegenheid.

Het gemeentelijke beleid ten aanzien van transport en logistiek c.q. VAL is gericht op de ontwikkeling van Emmen als locatie voor logistieke activiteiten. Het doel van de gemeente Emmen is: het profileren van de logistieke kwaliteiten van Emmen en de versterking c.q. ontwikkeling van de logistieke sector. Een sector die bij kan dragen aan een verbreding en versterking van de economische structuur en vergroting van de werkgelegenheid in Emmen. Het gemeentelijke beleid is daarbij met name faciliterend van aard. Uitgangspunt is het scheppen van de juiste randvoorwaarden waardoor de ontwikkeling van logistieke bedrijvigheid in Emmen gestimuleerd wordt. Daarnaast zijn een aantal specifieke acties in te zetten voor versterking van de sector. Zo zal met de A37 als aanleiding versterkt worden ingezet op de profilering en promotie van Emmen en op de acquisitie van logistieke bedrijven. Door de omvorming van de N37 tot autosnelweg A37 en de verbinding met de A31 komt Emmen te liggen aan een nieuw verkeersknooppunt met goede verbindingen richting Noordoost Europa. Daarnaast biedt ook de

aanwezige bedrijvigheid in de industrie en de tuinbouwsector aanknopingspunten voor de ontwikkeling van een logistieke sector in Emmen. Met name door de (glas)tuinbouw heeft Emmen potentie zich te ontwikkelen als 'greenport'.

3. *Glastuinbouw*

De ontwikkeling van de glastuinbouw speelt een belangrijke rol in het versterken van de economische structuur. De gemeente Emmen zet dan ook sterk in op de ontwikkeling van de nieuwe grootschalige tuinbouwlocatie, 'Het Rundedal'. In de Strategienota van de gemeente Emmen wordt dan ook de ambitie neergelegd 1000ha glastuinbouwgebied te realiseren in de ruimtelijke inrichting van de gemeente in 2020.

De gemeente speelt een actieve rol in het stimuleren van glastuinbouw door enerzijds randvoorwaarden te creëren, zoals het investeren in bereikbaarheid en het opzetten van een sterke lobby om als serieuze partij te worden gezien. Anderzijds stelt de gemeente zich actief op door binnen de ambtelijke organisatie een duidelijk aanspreekpunt te hebben die (nieuwe) tuinders actief ondersteund.

In de accountfunctie wordt in de huidige vorm al flink ingezet op het verkopen van de eigen sterke punten en het ondersteunen van vergunningaanvragen. Dit kan verder worden ondersteund door de gerichte PR-strategie, gericht op de verschillende doelgroepen. De Emmense bestuurlijke lobby is van cruciaal belang om de toekomst van de glastuinbouw te garanderen. Dit i.h.k.v. de discussie op rijksniveau over de toekomst van de tuinbouwgebieden. Daarom wordt in het acquisitieplan een duidelijke rol benoemd voor de bestuurders van de gemeente Emmen. Daarnaast is continuering van het lidmaatschap van de SAGNN van belang. Deze overkoepelende samenwerking is van belang voor het noorden, omdat het onderlinge concurrentie ombuigt naar een gezamenlijke strategie voor glastuinbouw.

De verdere ontwikkeling van deze sector biedt ook mogelijkheden voor andere sectoren als de logistieke sector en de industrie. Door ontwikkelingen binnen de tuinbouw, o.a. de aandacht voor Duitse markt en de ontwikkeling dat steeds minder via de handel in het westen gaat, kunnen logistieke activiteiten meer op andere plaatsen geconcentreerd worden. Daarnaast zou verbreding van de activiteiten naar bijvoorbeeld de voedingsindustrie mogelijk zijn.

4. *Dienstverlening*

De zakelijke dienstverlening is vanwege verwachte groei aan werkgelegenheid als kansrijke sector beneemd. Deze groei is deels autonoom, als gevolg van de verdienstelijking van de maatschappij, anderzijds als spinn off van bijvoorbeeld de industrie. Voor het bereiken van de gewenste diversificatie is zakelijke dienstverlening essentieel.

De grens tussen kantooractiviteiten en andere bedrijfsactiviteiten vervaagt. Onder invloed van economische ontwikkelingen, individuele bedrijfsvoering en productieprocessen is het kantoorgebouw voor een zeer uiteenlopende groep een geschikte vorm van bedrijfshuisvesting. Het is o.a. daarom dat het begrip kantoor moeilijk meetbaar is. In Emmen staat ruim 153.000 m² aan kantoren (hoofdcodes kantoor). De kantoorruimte bij overige functies bedraagt 177.500 m². De kantorenvoorraad is klein voor de huidige 108.000 inwoners. Emmen kent aldus geen traditie als kantorenstad. Emmen is geen vestigingsplaats voor hoofdkantoren van grote zakelijke dienstverleners met een regionaal/nationaal bereik. De ruimtelijke verschijningsvorm van deze karakteristiek uit zich in een groot aantal kleinere kantoren. De dienstverleners hebben een voorkeur voor een eigen gezicht in een aantrekkelijke en ruime omgeving. Identiteit en herkenbaarheid zijn sleutelbegrippen. Meer dan gemiddeld hebben de zakelijke dienstverleners de beschikking over een eigen pand in plaats van een gehuurd pand. Wel is het aanbod momenteel versnipperd. Er zijn in Emmen (in verhouding tot het totale aantal m²) een groot aantal locaties voor kantoorontwikkeling. Door de ligging van Emmen, zonder veel grote plaatsen in de directe nabijheid, ontbreken clustervoordelen en branchegeenoten. De bereikbaarheid per openbaar vervoer is niet optimaal. Wel is de autobereikbaarheid flink verbeterd door de nieuwe A37. Uitbreidingsmogelijkheden zijn er in Emmen voldoende. Het vestigingsvoordeel is met name gelegen in de lage grondprijzen en huurprijzen. De leegstand is aanzienlijk, 13% van de bestaande voorraad staat leeg. Op basis van de hoge variant van het scenario European

Coordination is de verwachting dat jaarlijks ruimte geboden moet worden aan 2.400 m² te ontwikkelen kantoorruimte tot 2020. Gezien de groei van de dienstverlening in Emmen, zoals elk jaar weer blijkt uit de werkgelegenheidscijfers, lijkt het voor Emmen realiseerbaar om een jaarlijkse vraag van 3.000 m² kantoorruimte af te kunnen zetten. Er is kwantitatief voldoende ruimte om de marktvrage te kunnen faciliteren. Het zwaartepunt komt hierbij in Emmen zelf te liggen. De totale vraag naar kantoorruimte in de toekomst kan bijna in zijn geheel worden afgezet in het centrumgebied zoals begrensd vanuit het MEC en de uitbreidingsmogelijkheden op de Nijbracht. Met de nog uit te geven gronden op de bedrijventerreinen is er dus sprake van een enorm groot aanbod. Deze zal fasegewijs tot ontwikkeling worden gebracht, zodat op korte, middellange en lange termijn voldoende uit te geven kantoorlocaties beschikbaar is. Naast een kwantitatieve analyse speelt de kwaliteit van kantoorlocaties een belangrijke rol. Beseft dient te worden dat de verschillende kantoorgebruikers verschillende voorkeuren hebben en dientengevolge ook andere kwaliteitseisen. Op basis van het (toekomstig) aanbod van de locaties en de vestigingsvoorkeuren van kantoorhoudende organisaties dienen de locaties over voldoende kwaliteit te beschikken. Geconstateerd wordt dat het huidige en toekomstige aanbod aan kantoorlocaties weliswaar ruim voldoende is, maar gesnipperd is. Een aantal elementen zijn van belang bij de kantoorontwikkeling:

- 1 kwalitatieve differentiatie van locaties;
- 2 wensen van de gebruiker;
- 3 grensvervaging tussen kantoren en bedrijven.

Middels het principe van een product-marktcombinatie, kunnen deze elementen gekoppeld worden aan een kantorenstrategie. Het principe is dat voor elk marktsegment van gebruikers met specifieke huisvestingswensen een passende locatie aangeboden kan worden. In deze optiek is het niet zozeer van belang tot welke bedrijfscategorie een activiteit van de gebruiker behoort, maar welke eisen de gebruiker stelt aan de kwaliteit van de locatie. Daarmee behoort de discussie over het verschil tussen kantoren en kantoorachtigen tot het verleden en komen gebruikers op grond van locatiedifferentiatie op de voor hen meest geschikte plek terecht. Beleidsmatig hoeft dan geen onderscheid gemaakt te worden tussen kantorenlocaties en bedrijventerreinen, en kan op termijn gestreefd worden naar een integratie van kantorenlocatiebeleid en bedrijventerreinenbeleid. In geïntegreerde vorm is dan sprake van een 'werklocatiebeleid'. Met het oog op de toekomst is het niet realistisch om een onderscheid te maken tussen de verschijningsvormen kantoren en kantoorachtigen. Daarnaast kan gedeeltelijke 'verkantoring' van bedrijventerreinen kan een bijdrage leveren aan de hoogwaardige intensivering van het gebied.

Deze ontwikkeling vraagt om een actieve gemeente die de vinger aan de pols houdt en antennes in de markt heeft. Dat vraagt tevens om een communicerende gemeente die middels objectieve argumenten de gebruiker naar de goede locatie kan bewegen. De ambitie is uitgewerkt in een actieprogramma die de volgende onderdelen kent: het versterken van het vestigingsklimaat, een actieve en gerichte promotie, acquisitie en dienstverlening en bereikbaarheid

5. Leisure

Toerisme en recreatie wordt steeds meer gezien en erkend als een economisch kansrijke sector. Niet meer dan terecht zoals blijkt uit het onderzoeksrapport 'Toerisme in Drenthe werkt' (Ecorys, 2005), waarin de ontwikkeling van de toeristische sector in de periode 2000 – 2004 weergegeven wordt. Geconcludeerd wordt dat toerisme in Drenthe een aanzienlijke economische impuls genereert. De totale toeristische omzet bedroeg in 2004 729 miljoen euro. Hiervan is ongeveer eenderde toe te schrijven aan het verblijfstoerisme en tweederde aan het dagbezoek. Ten opzichte van 2000 gaat het om een stijging van 21%. Ten opzichte van 2000 is de werkgelegenheid in de sector op Drentse schaal met 11% toegenomen. Toegespitst op de gemeente Emmen concluderen de onderzoekers dat Emmen zowel in 2000 als in 2004 de meeste bestedingen heeft weten te genereren. De koppositie binnen het dagtochtensegment is met een groei van 98 naar 121 miljoen euro aan toeristische bestedingen verder verstevigd. Daarnaast heeft Emmen terrein gewonnen als verblijfsbestemming met een groei van 5 miljoen euro bestedingen in 2000 naar 15 miljoen euro in 2004. De werkgelegenheid in de toeristische sector heeft een groei doorgemaakt van 2.070 werkzame personen in 2000 naar 2.460 in 2004. Het aandeel in de totale Emmense werkgelegenheid is gegroeid naar 6%. Leisure kent naast het

regionale belang ook een internationaal aspect. Grensoverschrijdend is Emmen steeds meer in beeld. Met name de Duitse markt is dan ook aantrekkelijk.

Sector met twee gezichten

Door de toenemende behoefte van consumenten om in een beperkt tijdsbestek een veelheid aan ervaringen op te doen kan de sector toerisme en recreatie niet meer los gezien worden van andere (deels) op vrije tijd en vermaak gerichte sectoren als sport, kunst en cultuur, detailhandel, horeca etc, samengevat onder de term 'leisure'. Funshopping behoort daar ook zeker toe. Een ander gezicht van de sector leisure wordt gevormd door vrijetijdsvoorzieningen als onderdeel van de aantrekkelijke woon- en (be)leefomgeving. Voor de aantrekkingskracht van Emmen op potentiële nieuwe bewoners, bezoekers en bedrijvigheid is het van groot belang dat er een aansprekend voorzieningenaanbod is op terreinen als sport, toerisme/recreatie en kunst en cultuur. Dat Emmen beschikt over de juiste randvoorwaarden hiervoor blijkt uit de verkiezing van Emmen als gemeente met de beste vrijetijdsvoorzieningen in de woonomgeving door de ANWB. Dit is een gegeven om te koesteren, aangezien het de basis is voor Emmen als aantrekkelijke plek om te wonen, werken en ontspannen. Uit het onderzoek bleek echter ook duidelijk dat het aanbod van typisch stedelijke voorzieningen op het gebied van uitgaan en cultuur nog de nodige aandacht verdient.

Leisure vanuit economisch perspectief

Leisure vanuit economisch perspectief bekijkend draait het om het verwerven van toeristisch marktaandeel; het aantrekken én vasthouden van toeristen/bezoekers met als doel bestedingen te genereren. Het leisure-product dient hiertoe te bestaan uit een aantrekkelijk en veelzijdig aanbod van zowel dagattracties/dagrecreatieve voorzieningen als verblijfsaccommodaties, waarbij –zoals geconstateerd- over de traditionele sectoren heen gekeken dient te worden.

Hoewel uit de cijfers (zie 'feiten en cijfers') blijkt dat de sector een aanzienlijke groei doormaakt heeft toeristisch Emmen dezelfde valkuil als de Emmense economie in bredere zin; een eenzijdige afhankelijkheid. Hoewel er wel degelijk het nodige aan attracties en activiteiten aangeboden wordt steekt het Dierenpark Emmen er als grote publiekstrekker met kop en schouders bovenuit. Het 'bezitten' van een dergelijke publiekstrekker biedt uiteraard een luxepositie die gekoesterd dient te worden, maar op basis waarvan Emmen zich niet rijk dient te rekenen. Daarnaast wordt de aanwezigheid van een publiekstrekker als het Dierenpark Emmen onvoldoende benut.

Om de huidige afhankelijkheid van de sector daadwerkelijk te verbreken en daarmee ook voor de bestaande publiekstrekkers nieuwe markten aan te boren, dienen nieuwe publiekstrekkende elementen toegevoegd te worden aan het toeristisch-recreatief concept. Daarbij gaat het om zowel tijdelijke (bijvoorbeeld evenementen) als permanente elementen (bijvoorbeeld het Wildlife-resort, Scholtenszathe).

Het bestaande aanbod biedt een goede basis voor het vergroten van het toeristisch marktaandeel, mits de diverse toeristische producten duidelijk geprofileerd als geheel in de markt worden gezet. De toeristische profilering van Emmen maakt onderdeel uit van het Promotie Emmen-traject (zie paragraaf 5.3). Daarnaast zijn Drenthe-breed de Stichting VVV Drenthe Plus en de Stichting Marketing Drenthe actief op dit terrein.

Het verlengen van het verblijf vergroot de economische spin-of. Illusterend is de geconstateerde groei van de toeristische sector in termen van bestedingen en werkgelegenheid door ontwikkelingen als Parc Sandur. Het totaalaanbod aan verblijfsmogelijkheden is vooralsnog te eenzijdig en beperkt. Het ontwikkelen van een divers en aantrekkelijk aanbod aan verblijfsmogelijkheden verdient dan ook nadrukkelijk de aandacht.

Om de kansen die de leisure-sector biedt voor de structuurversterking van de Emmense economie optimaal te kunnen benutten is een definitieve positionering van de sector als kansrijke economische sector een must.

6. Zorg en dienstverlening: kansen 'verzilveren'

Zorg is een sector met toekomst. De vergrijzing, een groeiende groep senioren die in toenemende mate vitaal en draagkrachtig zijn, leiden tot het ontstaan van een nieuw soort

economie, de 'senioreneconomie'. Dit biedt niet alleen kansen voor de zorg en dienstverlening, maar zeker ook voor de vrijetijdssector. In de Strategienota 2020 wordt gewezen op de kansen die deze ontwikkeling biedt: "Het aantrekken van groepen die niet (meer) door werk zijn geboden aan bijv. West- of Midden-Nederland en die op zoek zijn naar een aangenaam, sociaal veilige en betaalbare woning en woonomgeving kan een economische impuls voor Emmen opleveren".

De verwachting is dat de vergrijzing in Emmen sterk zal stijgen de komende jaren en dat in 2020 circa 36% van de Emmense bevolking tot de groep senioren (55+) gerekend mag worden. Emmen is de afgelopen jaren sterker vergrijsd als andere gemeenten, een ontwikkeling waar ook het zogeheten 'Drenthenieren' invloed op heeft. De stijging van het aantal ouderen in de gemeente Emmen biedt diverse mogelijkheden voor economische groei en werkgelegenheid. Niet alleen op het gebied van zorg en welzijn maar ook op andere economische sectoren als toerisme, vrije tijd, de bouw en de dienstverlenende sector. Emmen leent zich bij uitstek voor een dergelijke senioreneconomie vanwege de natuur met haar recreatieve mogelijkheden, het woonklimaat, de rustig en veilige omgeving en gunstige huizenprijzen. De gemeente Emmen is zich echter terdege bewust van de nadelen die kleven aan een eenzijdige ontwikkeling. Naast de impulsen die de senioreneconomie kan bieden is een vitale economische regio gebaat bij een dynamische bevolkingsopbouw. Om die reden hecht de gemeente aan een divers woonklimaat waarbij ook ingezet wordt op het aantrekken van jongeren en hoger opgeleiden.

De senioreneconomie in Emmen kan langs diverse lijnen gestimuleerd en ontwikkeld worden:

- Stimuleren/promoten van 'drenthenieren' (promotiecampagne)
- Creëren aantrekkelijk woonklimaat met vernieuwende concepten (structuurplan)
- Creëren aantrekkelijk leefklimaat, stedelijke en culturele voorzieningen (nota leisure)
- Toeristische en vrije tijdssector door in te spelen op de vrije tijdsbesteding van senioren. Uitdaging om voor vitale en niet/minder vitale mensen toeristische voorzieningen/diensten aan te bieden. Afstemming tussen recreatieondernemers en zorginstellingen is gewenst.
- Lokale bedrijfsleven wijzen op de 'ouderenmarkt'
- Aantrekken van zorginstellingen en/of nieuwe bedrijvigheid op het gebied van zorg, welzijn en wellness
- Inspelen op trends t.a.v. schoonheid en gezondheid; o.a. kuuroorden, wellness-voorzieningen
- ICT-voorzieningen voor nieuwe/ innovatieve faciliteiten en zorg op afstand
- Impuls ouderen voor maatschappelijke initiatieven en vrijwilligerszaken
- Aantrekken en uitbreiding zorgopleidingen
- Stimuleren samenwerking onderwijs met zorginstellingen/bedrijfsleven (o.a. stageplaatsen, kennisuitwisseling en innovatie)
- Verdere ontwikkeling zorgsector i.s.m. zorginstellingen en/of onderwijs

In de komende tijd zal dit nader worden uitgewerkt.

6. Actieprogramma

De gemeente Emmen wil met deze kadernota meer bereiken dan een mooi verhaal met een duidelijke ambitie. We willen resultaten bereiken en een duurzame economische groei van Emmen. Het actieprogramma bevat daarvoor een aantal concrete acties en projecten waar de gemeente Emmen de komende jaren op in wil zetten. In het actieprogramma worden de concrete acties en projecten benoemt zoals deze zijn uitgewerkt in het economische beleidsprogramma. Deze acties komen grotendeels voort uit de onderliggende deelnota's en vormen daarnaast de aanzet tot verdere beleidsvoorbereiding, vertaling en uitwerking op andere deelgebieden en thema's. Ten aanzien van de kansrijke leisuresector zal in 2006 een deelnota worden ontwikkeld. Het programma heeft tot doel een duidelijk kader en handvat voor het economische beleid in de komende jaren en een richtsnoer voor te behalen resultaten. In het actieprogramma zijn met name acties opgenomen waar de gemeente zelf partij is. Naast acties en projecten waar de gemeente zelf verantwoordelijk voor is zijn ook projecten opgenomen waar andere partijen als het bedrijfsleven en het onderwijs leidend in zijn. Het actieprogramma wordt op de volgende pagina weergegeven.

Acties/producten

Bereikbaarheid

- 1 Verbetering van de bereikbaarheid van Bargermeer in kader van Bahco fase II
- 2 Verbetering van de bereikbaarheid van de Vierslagen door aanleg ontsluitende wegverbinding (N862-A37).
- 3 Actieve ondersteuning en lobby t.a.v. uitbouw van de E233 samen met de regio
- 4 Verbeteren van de digitale bereikbaarheid van kantoorlocaties en bedrijventerreinen door realisatie glasvezel.
- 5 Aandacht in verkeersbeleid bij ontwerp en inrichting
- 6 Aandacht voor verbetering N34

Vestigingsomgeving

- 7 Herstructurering Bargermeer (uitvoeren fase II Bahco).
- 8 Opzetten facility-point op het bedrijvenpark A37
- 9 Op termijn herstructurering van bedrijventerrein De Tweeling (na 2009)
- 10 Onderzoek relatie nieuwe en bestaande locaties, t.b.v. tegengaan verpaupering.
- 11 Het benutten van ervaringen van managers/ondernemers van buiten Emmen t.b.v. het verbeteren woon- en leefklimaat.
- 12 Uitwerken mogelijkheden vestiging zakelijke dienstverlening Bargermeer Noord.
- 13 Verbeteren van vestigingsmogelijkheden voor zakelijke dienstverlening middels (planologisch) inzetten product-marktcombinaties en introductie kantoorachtgen.
- 14 Het organiseren/continueren van periodiek overleg met vertegenwoordigers van ondernemers.
- 15 Met ondernemers verkennen van mogelijkheden voor verdere stimulering van vestigingsklimaat.
- 16 Ontwikkeling van een database zakelijke dienstverlening (vraag/aanbod/uitgifte/leegstand)
- 17 Stimuleren van samenwerking in logistieke sector
- 18 Verkrijgen van inzicht in samenstelling logistieke sector en ketenonderzoek t.b.v. initiëren en stimuleren relaties tussen productiebedrijven en logistieke bedrijvigheid.
- 19 Haalbaarheidstudie naar logistiek centrum voor versdistributie.
- 20 Onderzoeken van economische en logistieke mogelijkheden in relatie tot O-Europa.
- 21 Uitvoeren project verankering in kader van ITSO

Kennis en innovatie

- 22 Realisatie Kenniscampus Emmen
- 23 Samenwerking Hogeschool Drenthe, opleiding logistiek
- 24 Onderzoek inzet kennisvouchers bij o.a. logistieke bedrijvigheid
- 25 Stimuleren IT-gebruik en mogelijkheden (breedband)
- 26 Analyse mogelijkheden buitenlandse studenten
- 27 Gemeentelijke bereidheid deel te nemen aan nieuwe, innovatieve projecten
- 28 Samenwerking en uitwisseling van informatie ondersteunen en stimuleren.
- 29 Mogelijkheden voor verdere versterking innovatieklimaat nader onderzoeken.
- 30 Organiseren week van de techniek
- 31 Continueren van bestaande en opzetten van nieuwe projecten gericht op opleiden van MBO-leerlingen in techniek of industrie.
- 32 Aandacht voor kwaliteit en aanbod van onderwijs en versterken samenwerking Fachhochschule in Lingen

Promotie en acquisitie

- 33 Actieve promotie en acquisitie, extern gericht, om Emmen op de kaart te krijgen, voor de kansrijke sectoren)
- 34 Voortzetten Call Center Platform
- 35 Voortzetten Emmtec acquisitieteam
- 36 Bestaande netwerken en samenwerkingsverbanden voortzetten en versterken
- 37 Aandacht voor imago van logistiek in Emmen t.b.v. beeldvorming Emmen
- 38 Actief relatiebeheer, door meer aandacht aan nazorg te besteden.
- 39 Gerichte acquisitie t.a.v. kantoorhoudende organisaties met regionaal karakter
- 40 Actieve acquisitie t.a.v. leisure-sector.
- 41 Afronding project strijdige regelgeving en communicatie hierover.
- 42 Stimuleren vaarverbinding Erica Ter Apel

Bijlage 1: Werkgelegenheidsontwikkeling 2003 - 2020

Economische sector	Arbeidsplaatsen Emmen				Ontwikkeling 2003-2020		
	2003 absoluut	2003 relatief	2020 absoluut	2020 relatief	Emmen absoluut	Emmen relatief	Nederland relatief
Industrie	10.3	23.8	10.4	20.0	0.1	1%	-8%
Arbeidsintensieve industrie	4.2	9.7	4.1	7.9	-0.1	-3%	-8%
Kapitaalintensieve industrie	1.1	2.5	0.9	1.7	-0.2	-16%	-19%
Chemie en staal	1.1	2.5	1.3	2.5	0.2	17%	1%
Kennisintensieve industrie	3.9	9.0	4.1	7.9	0.2	6%	-4%
Distributie-activiteiten	2.8	6.5	4.0	7.7	1.2	44%	16%
Groothandel	1.5	3.5	2.2	4.2	0.7	48%	21%
Transport	1.3	3.0	1.8	3.5	0.2	39%	8%
Zakelijke diensten	4.3	10.0	6.1	11.7	1.8	41%	38%
Banken/ verzekeringen	0.6	1.4	0.7	1.3	0.1	12%	11%
Adviesdiensten	3.7	8.6	5.4	10.4	1.7	46%	44%
Landbouw/ delfstoffen	2.7	6.3	2.4	4.8	-0.3	-12%	-15%
Verzorgende diensten	23.0	53.3	29.0	55.8	6.0	26%	17%
Consumentendiensten	6.6	15.3	8.2	15.7	1.6	25%	8%
Openbaar bestuur	2.1	4.9	2.5	4.8	0.4	20%	15%
Onderwijs	2.8	6.5	3.3	6.3	0.5	16%	11%
Infrastructuurvoorzieningen	4.3	10.0	4.7	9.0	0.4	11%	9%
Zorgsector	5.7	13.2	8.1	15.6	2.4	42%	34%
Vrijtijdindustrie	1.6	3.7	2.3	4.4	0.7	44%	19%
Totaal	43.2	100	52.0	100	8.8	20%	17%

Deze cijfers zijn ontleend aan het rapport Louter (2005), een onderzoek in het kader van het structuurplan Emmen 2020. Op basis van verwachte ontwikkelingen van de nationale economie (drie scenario's) en de ontwikkeling van de bevolking van Emmen (drie scenario's) is de ruimtelijke ontwikkeling onderzocht. De verwachte ontwikkeling van de werkgelegenheid in de verschillende sectoren is geschat (op basis van een model dat rekening houdt met de gemeentelijke structuur en vestigingsvoorwaarden). De cijfers die hier gebruikt zijn hebben betrekking op het middenscenario (European Competition).

Bijlage 2: Sociaal-economische ontwikkeling Emmen 1997-2004

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Ontwikkeling 1997-2004		Ontwikkeling 2001-2004	
									absoluut	relatief	absoluut	relatief
Bevolking	105.236	105.480	105.978	107.333	108.380	108.214	108.364	108.622	3.386	3,2%	242	0,2%
Werkgelegenheid	41.634	42.976	44.097	46.840	47.894	47.639	47.588	47.512	5.878	14,1%	-382	-0,8%
> 12 uur	36.395	37.002	38.255	41.487	42.611	42.173	41.191	41.091	4.696	12,9%	-1520	-3,6%
< 12 uur	5.239	5.974	5.842	5.353	5.283	5.466	6.397	6.421	1.182	22,6%	1138	21,5%
Mannen	26.213	26.433	26.733	27.764	28.102	27.437	27.639	27.673	1.461	5,6%	-429	-1,5%
Vrouwen	15.421	16.543	17.364	19.076	19.792	20.202	19.949	19.839	4.418	28,6%	47	0,2%
Werkloosheid												
Vestigingen	4197	4251	4340	5079	5207	5420	5583	5674	1.477	35,2%	467	9,0%

Bron: Provinciaal Werkgelegenheidsregister/C.B.S./Landbouwtelling

Bijlage 3: Overzicht werklocaties in Emmen

	Bruto oppervlakte	Netto oppervlakte	Uitgegeven 2004	Direct uitgeefbaar	Uitgeefbaar te maken tot 2008	Aantal bedrijven	Aantal werknemers
Bargermeer	600	514		33			
Emmtec-zuid				24			
Bedrijvenpark A37	88	49,1		49	12		
De Vierslagen	48	40		1	8		
De Tweeling	51	40			40		
Pollux	35,9	27,6		13			
Waanderveld				4	4		
Emmercompascuum	25,8	18		2			
Totaal				124	64		

Bargermeer

Het bedrijventerrein Bargermeer wordt gevormd door Bargermeer-Noord (incl. Emmtec Industry & Businesspark) vormt samen met Bargermeer-Zuid sinds een groot aantal jaren het hart van de industriële bedrijvigheid in Emmen. Beide aan elkaar grenzende bedrijventerreinen, gelegen aan weerszijden van de Rondweg, omvatten gezamenlijk 646 hectare. Het terrein biedt plaats aan een groot aantal -zowel in omvang als in activiteiten- zeer uiteenlopende bedrijven. Bargermeer kent nauwelijks beperkingen waar het gaat om het vestigen van bedrijven, het terrein is geschikt voor bedrijven tot en met milieucategorie 6. In het zuidelijk deel zijn nog diverse kavels uitgeefbaar. Een deel daarvan is specifiek bestemd voor bedrijvigheid op het gebied van transport en distributie. Bargermeer ondergaat momenteel een grootschalige herstructurering middels het Bahco-project. Het doel daarvan is om het terrein weer aan de huidige eisen voor een modern bedrijventerrein te laten voldoen. Tevens wordt gewerkt aan het opzetten van parkmanagement.

Emmtec Industry & Businesspark

Emmtec is een terrein specifiek gericht op de proces- en procesgelieerde bedrijvigheid. Het terrein ligt direct aan de Rondweg en heeft een eigen spoorwegaansluiting. Binnen de hekken van het complex zijn multinationale bedrijven gevestigd als Acordis, DSM, Teijin Twaron en Wellman. Het EMMTEC Industry and Businesspark beschikt over een eigen energie- en warmtevoorziening, en eigen waterleidingnet en netwerk voor stoom en samengeperste lucht. Ook heeft het terrein een eigen waterzuivering met grote capaciteit. Bedrijven op het park kunnen voor allerlei zaken een beroep doen op EMMTEC Services. Dit is een facilitair bedrijf met diensten van bewaking en catering tot onderhoud en engineering van complete technische installaties. EMMTEC Industry and Businesspark biedt nog volop mogelijkheden voor nieuwe bedrijven in zowel bestaande gebouwen als op nog vrije terreinen. Een gedeelte, Emmtec-zuid, is in eigendom van de gemeente Emmen en is nog uitgeefbaar (28 hectare groot).

Bedrijvenpark A37

Nieuw bedrijventerrein dat inmiddels bouwrijp gemaakt is en klaar voor uitgifte. Gelegen aan de A37 vormt deze locatie een ideale plek voor bedrijven die waarde hechten aan uitstraling en bereikbaarheid. Het bedrijvenpark is bestemd voor grootschalige, stuwende bedrijvigheid, dienstverlening en logistiek. Het ambitieniveau van de gemeente met deze nieuwe toplocatie is hoog en voor het behoud van kwaliteit is een beeldkwaliteitsplan opgesteld en wordt gestreefd naar parkmanagement.

Bedrijventerrein De Tweeling

Het bedrijventerrein De Tweeling is een gecombineerd gemeentelijk/privaat te ontwikkelen terrein en krijgt uiteindelijk een omvang van ongeveer honderd hectare. Het kent een breed scala aan bedrijvigheid, waarbij een gevarieerde agrobusiness, staal-constructie en conserveringsbedrijven en toeleveranciers voor de betonbouw een belangrijk stempel op het terrein drukken. Het bedrijventerrein De Tweeling ligt tussen de Hoogeveenschevaart en de autoweg N(A)37. Het heeft laad- en losfaciliteiten voor spoorvervoer en laad- en loskaden voor vervoer over water via de Hoogeveenschevaart. In combinatie met een herstructurering van het bestaande terrein wordt momenteel gewerkt aan een bestemmingsplan voor de uitbreiding

Bedrijventerrein De Vierslagen

Het bedrijventerrein De Vierslagen ligt tussen Nieuw-Amsterdam en Schoonebeek, aan de doorgaande weg van Nieuw-Amsterdam naar het Duitse Emlichheim. Plannen voor een rechtstreekse aansluiting van het bedrijventerrein op de N/A 37 zijn in voorbereiding. Op het terrein is een groot aantal bedrijven geconcentreerd op het gebied van aardolie-aardgaswinning en dienstverlening aan deze industrie. DSM heeft er een ultramodern complex voor de productie van harsen voor coatings. Het terrein biedt verder ruimte aan enkele zeer gespecialiseerde apparatenbouwers, transport- en kraanverhuurbedrijven. Nog ruimte is aanwezig voor kleinere en startende bedrijven in een bedrijfsverzamelgebouw, c.a. 1 hectare. Toekomstige plannen bieden nog een uitbreiding van 8 hectare netto.

Businesspark Eigenhaard

Het businesspark Eigenhaard omvat in totaal 45 hectare, waarvan 11 hectare direct uitgifbaar is. Het businesspark Eigenhaard bestaat uit twee delen: Het noordelijk deel is speciaal geschikt voor kantoren en bedrijven in de sectoren dienstverlening en leisure. Hier zijn onder andere gevestigd: In Business Telecom, Kwifit, Adbeco Accountants en kart centrum Speedworld. In dit gebied zijn nog diverse kavels uitgifbaar, deels als private ontwikkeling. Het zuidelijk deel ("Nijbrachtcenter") is specifiek geschikt voor grootschalige perifere detailhandel zoals bouwmarkten. Tot de bedrijven die er gevestigd zijn behoren Intratuin, Gamma, Praxis, Kwantum, Carpetland, Leen Bakker, Koop de Vries meubelen. Op dit gedeelte zijn op dit moment geen kavels vrij beschikbaar, maar er is via de private markt bedrijfsruimte te huur. Het businesspark Eigenhaard is gemakkelijk te bereiken zowel vanaf de Rondweg als vanuit Emmen Centrum

Businesspark Meerdijk

Aan de Rondweg van Emmen ligt het veelgebruikte Sportpark Meerdijk. Hier ligt de thuisbasis van de Betaald Voetbal Organisatie (BVO) Emmen. Ook trainen hier wekelijks een tiental andere sportverenigingen en start ieder jaar de Drentse Fietsvierdaagse aan de Meerdijk. Momenteel werkt de gemeente Emmen samen met de private ontwikkelaar OBC Meerdijk en de sportverenigingen aan plannen om dit sportpark te combineren met een businesspark en een multifunctioneel stadion. Dit houdt in dat er binnenkort activiteiten bijkomen, zoals werken en ontspanning. Met deze plannen ondersteunt de gemeente de in de Strategienota 2020 vastgestelde ambities voor versterking van de Emmense economie en werkgelegenheid. De werknaam voor dit project is 'Businesspark Meerdijk'.

Emmer-Compasuum

In Emmer-Compasuum wordt het voormalige sportveld ontwikkeld als bedrijventerrein. Dit terrein is gelegen aan de Kijlweg, ten zuiden van Fixet en ten westen van NPBI. De locatie is bestemd voor gevarieerde bedrijvigheid in de milieucategorieën 1 t/m 3 (lichte bedrijvigheid) met uitzondering van detailhandelsdoeleinden. Het is niet toegestaan op dit terrein een bedrijfswoning te plaatsen. Het terrein is nog niet bouwrijp. Hiermee zal worden begonnen zodra concrete gegadigden zich melden. In totaal is circa 1 ha. beschikbaar. De verkavelingsopzet is flexibel. Momenteel is sprake van een concept verkavelingsopzet met drie kavels van resp. 2840, 3000 en 5055 m². Echter de mogelijkheid bestaat om kleinschalige kavels te kopen. Gelet op de nog niet bouwrijpe status kan maatwerk worden geleverd.

Pollux

Een kleinschalig ingericht bedrijventerrein van zo'n 35 hectare aan de noordzijde van Klazienaveen. Op enkele honderden meters afstand van de op- en afritten van de autosnelweg A37. Een gedeelte van het bedrijventerrein Pollux is geschikt voor de vestiging van ondernemingen met een bedrijfswoning. Een deel is ook in gebruik voor grootschalige detailhandel. Een ander deel van de bedrijvigheid op het bedrijventerrein Pollux is specifiek gericht op de tuinbouw in de gebieden Erica en Klazienaveen. Door de bijzondere ligging zo dicht aan de route naar Scandinavië en Noord-Duitsland is op het terrein ook een aantal logistieke bedrijven neergestreken en zijn er speciaal op trucks ingerichte servicepunten van enkele oliemaatschappijen

Scheperpark

Midden in Emmen, omgeven door veel groen ligt het Scheperpark. Een locatie die goed bereikbaar is per auto en openbaar vervoer. Op het Scheperpark is het Scheperziekenhuis gevestigd. Daarnaast vindt u er het psychiatrische behandelcentrum MFE en een regionale vestiging van de thuiszorgorganisatie Icare. Het Scheperpark biedt ook ruimte aan andere instellingen en dienstverlenende bedrijven op het gebied van de gezondheidszorg. Het bedrijventerrein voor de gezondheidszorg heeft een parkachtige inrichting met veel groen en water en is voorzien van royale parkeervoorzieningen.

Waanderveld

Het bedrijventerrein Waanderveld behoort door z'n ligging en z'n inrichting tot één van de mooiste bedrijvenlocaties van Emmen. Het terrein bestaat vrijwel geheel uit een nog bijna volledig authentiek Drents houtwallengebied. Hier zijn hoogwaardige bedrijfskavels aangelegd met een oppervlakte tussen de 1.000 en de 10.000 m². Het park bevindt zich tussen de woonwijken Rietlanden en Bargeres. Het bedrijventerrein ligt aan de weg Emmen - Nieuw-Amsterdam, op twee autominuten van de autosnelweg A 37 en op twee minuten van de autoweg N34. De belangrijke vierbaans Rondweg van Emmen loopt langs het terrein. Het NS-station Bargeres bevindt zich op enkele minuten lopen van het terrein.

Waanderveld is verdeeld in twee deelgebieden: één gebied in de directe omgeving van de Nieuw-Amsterdamsestraat voor zeer schone en hoogwaardige productie en dienstverlening. Een ander deel van het Waanderveld is speciaal ingericht voor de combinatie van wonen en werken. Tegenover het bedrijventerrein Waanderveld verrijst de komende jaren Emmens nieuwste woonwijk De Delflanden en een modern transferium voor het openbaar vervoer.

Het deel bestemd voor wonen en werken wordt vanwege de grote vraag uitgebreid, daarvoor wordt momenteel een bestemmingsplan voorbereid. De uitgifte kan naar verwachting in oktober 2005 starten.

Tuinbouwgebied Erica

Het tuinbouwgebied Erica was de eerste locatie in de gemeente Emmen waar de glastuinbouw tot ontwikkeling kwam. En die ontwikkeling is nog steeds niet ten einde. Met een uitbreiding van het gebied Erica met 150 hectare, is zelfs een geheel nieuwe fase ingezet. Het gebied Erica kenmerkt zich door een concentratie van komkommer, pot- en perkplantenkwekers. Erica ligt op enkele minuten rijden van de autoweg A37. In het kader van duurzaam en milieubewust ondernemen in de tuinbouw, heeft het tuinbouwgebied Erica de beschikking over een eigen gietwatervoorziening. Bij de inrichting van het uitbreidingsgebied Erica wordt in bijzondere mate rekening gehouden met de landschappelijke inpassing. Het tuinbouwgebied Erica is opgenomen in het Rijksbeleid als uitbreidingslocatie in het kader van de Vinex.

Tuinbouwgebied Klazienaveen

Het tuinbouwgebied Klazienaveen, tussen Emmen en de autosnelweg A37 ontwikkelt zich gestaag tot de belangrijkste concentratie kassen in Noord-Nederland. Met eigen gietwater-voorziening, eigen elektriciteit, goede verbindingen met de rest van Nederland en Noord-Duitsland. Het tuinbouwgebied Klazienaveen is vooral bloemengebied, met de nadruk op de rozenteelt. Maar ook groentetelers vinden er hun stek, waarbij komkommers een belangrijke plaats innemen. In het gebied Klazienaveen is ook ruimte voor intensieve boomteelt. Het tuinbouwgebied Klazienaveen is als uitbreidings- en verplaatsingslocatie voor tuinbouwbedrijven opgenomen in het Rijksbeleid van de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra, de Vinex.

Rundedal

Het Rundedal vormt het nieuwe tuinbouwgebied in Barger-Compasuum. Het Rundedal is 300 ha. groot (bruto oppervlakte), waarvan 180 ha. bestemd is voor glastuinbouwbedrijven. Financiële voordelen zijn te realiseren met het centrale gietwatersysteem en deelname in de collectieve en duurzame energievoorziening.